

ИСКАЗИ. ОСНОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ СА ИСКАЗИМА

Које од следећих реченица су искази:

p : " $1 < 2$ "

q : " $2^2 = 4$ "

r : " Дунав је афричка река. "

s : " $x^2 = 9$ "

t : " Нови Сад је највећи град на свету. "

u : " Нови Сад је најлепши град на свету. "

x : "Свемир је настао великим праском."

v : " Сутра ће падати киша. "

y : "Метеоролози кажу да ће сутра падати киша"

w : " Како се зовеш? "

Функција истинитосне вредности

$$\tau(p) = \begin{cases} \top, & \text{ако је исказ } p \text{ тачан} \\ \perp, & \text{ако је исказ } p \text{ нетачан} \end{cases}$$

НЕГАЦИЈА (одрицање) $\rightarrow$ симбол (везник) $\neg$ (не, није)

Пример 1. Дати су искази

p : $a + b = b + a$

q : Решење једначине $3x + 11 = 5$ је број 4.

r : Сваки квадрат је ромб.

Одреди истинитосну вредност исказа, а затим их негирај, тј. одреди $\neg p$, $\neg q$ и $\neg r$.

Таблица истинитосне вредности:

p	$\neg p$
$\top$	$\perp$
$\perp$	$\top$

КОНЈУНКЦИЈА (састављање) $\rightarrow$ везник $\wedge$ (и)

Пример 1. Одредити истинитосну вредност следећих реченица:

$4 = 2 + 2 \wedge 4 = 2 \cdot 2$

$5 = 2 + 3 \wedge 5 = 2 \cdot 3$

$4 = 2 + 3 \wedge 4 = 2 \cdot 3$

Таблица истинитосне вредности:

p	q	$p \wedge q$
$\top$	$\top$	$\top$
$\top$	$\perp$	$\perp$
$\perp$	$\top$	$\perp$
$\perp$	$\perp$	$\perp$

Дефиниција: Конјункција исказа p и q је нови исказ $p \wedge q$ који је тачан само ако су оба исказа у конјункцији тачна.

Пример 2. Одреди истинитосну вредност исказа p из следећих формула
 $\tau(p \wedge \top) = \top$ $\tau(p \wedge \perp) = \top$ $\tau(p \wedge \perp) = \perp$

Пример 3. Одреди: $\tau(p \wedge \top) = \underline{\hspace{2cm}}$ $\tau(p \wedge \perp) = \underline{\hspace{2cm}}$

☞ **ДИСЈУНКЦИЈА** (растављање) $\rightarrow$ везник $\vee$ (*или; бар један од*)

Пример 1. Одредити истинитосну вредност следећих реченица:
 $4 = 2 + 2 \vee 4 = 2 \cdot 2$
 $2|6 \vee 4|6$
 $2|9 \vee 6|9$

Таблица истинитосне вредности:

p	q	$p \vee q$
$\top$	$\top$	$\top$
$\top$	$\perp$	$\top$
$\perp$	$\top$	$\top$
$\perp$	$\perp$	$\perp$

Дефиниција: Дисјункција исказа p и q је нови исказ $p \vee q$ који је нетачан само ако су оба исказа у дисјункцији нетачна.

Пример 2. Одредити истинитосну вредност исказа p из следећих формула
 $\tau(p \vee \top) = \top$; $\tau(p \vee \perp) = \perp$; $\tau(\perp \vee p) = \top$; $\tau(p \vee \perp) = \perp$

Пример 3. Одреди: $\tau(p \vee \top) = \underline{\hspace{2cm}}$ $\tau(p \vee \perp) = \underline{\hspace{2cm}}$

Пример 4. Запиши следеће реченице математичким и логичким симболима и одреди њихову истинитосну вредност:

- Број 2 већи је од бројева 1 и 0.
- Бар један од бројева 6 и 8 дељив је са 3.
- И збир и производ бројева 4 и 5 једнак је 9.
- Број -5 је негативан цео број.
- Бар један од бројева 7 и -8 није негативан.

☞ **ИМПЛИКАЦИЈА** (заплетање, уплитање у нешто; извлачење закључка) $\rightarrow$ везник $\Rightarrow$ (*ако...онда; следи; имплицира*)

Пример 1. Дати су искази: p : Нови Сад је највећи град на свету
     q : Нови Сад је већи од Њујорка
     r : Нови Сад је већи од Сомбора
     s : Нови Сад је већи од Петроварадина

Одредити истинитост реченица: $r \Rightarrow s$, $r \Rightarrow q$, $p \Rightarrow s$, $p \Rightarrow q$

Пример 2. p : Дунав је европска река
 q : Дунав тече кроз Немачку
 r : Дунав тече кроз Финску
 s : Дунав је јужноамеричка река
 t : Дунав тече кроз Бразил

Одредити истинитост реченица: $q \Rightarrow p, r \Rightarrow p, t \Rightarrow s, p \Rightarrow r$

Таблица истинитосне вредности:

p	q :	$p \Rightarrow q$
$\top$	$\top$	$\top$
$\top$	$\perp$	$\perp$
$\perp$	$\top$	$\top$
$\perp$	$\perp$	$\top$

Пример 3. Одредити истинитосну вредност исказа p из следећих формула:

$$\begin{array}{lll} \tau(p \Rightarrow \top) = \top & \tau(\top \Rightarrow p) = \top & \tau(p \Rightarrow \top) = \perp \\ \tau(\top \Rightarrow p) = \perp & \tau(p \Rightarrow \perp) = \top & \tau(\perp \Rightarrow p) = \top \\ \tau(p \Rightarrow \perp) = \perp & \tau(\perp \Rightarrow p) = \perp & \end{array}$$

Пример 4. Одреди: $\tau(p \Rightarrow \top) = \underline{\hspace{2cm}}$ $\tau(\perp \Rightarrow p) = \underline{\hspace{2cm}}$
 $\tau(p \Rightarrow \perp) = \underline{\hspace{2cm}}$ $\tau(\top \Rightarrow p) = \underline{\hspace{2cm}}$

Пример 5. Запиши следеће реченице математичким и логичким симболима и одреди њихову истинитосну вредност:

- Ако је 3 природан број, онда је 3 цео број.
- Ако је x цео број, онда је x природан број.
- Ако је x природан број, онда је x цео број.
- Ако је број x дељив са 2, онда је он дељив и са 6.
- Ако је број x дељив са 6, онда је он дељив и са 2.
- Ако је производ два броја негативан, онда је бар један од та два броја негативан.
- Да би број био дељив са 6 потребно је да је дељив са 2 и са 3.
- Број -2 је решење једначине $2x + 5 = 1$.

 ЕКВИВАЛЕНЦИЈА (изједначавање по вредности) $\rightarrow$ везник $\Leftrightarrow$ (ако и само ако; еквивалентно, потребно и довољно)

Пример 1. Дати су искази:

$$\begin{array}{llll} p: 3 \mid 2874 & q: 3 \mid 2+8+7+4 & r: 4 \mid 2854 & \\ s: 4 \mid 54 & t: 9 \mid \overline{3459x} & u: x = 6 & v: 3 \mid x \end{array}$$

Одредити истинитосну вредност исказа $p \Leftrightarrow q, r \Leftrightarrow s, t \Leftrightarrow u$ и $t \Leftrightarrow v$.

Таблица истинитосне вредности:

p	q	$p \Leftrightarrow q$
$\top$	$\top$	$\top$
$\top$	$\perp$	$\perp$
$\perp$	$\top$	$\perp$
$\perp$	$\perp$	$\top$

Пример 2. Одредити истинитосну вредност исказа из следећих формула

$$\tau(p \Leftrightarrow \top) = \top; \quad \tau(p \Leftrightarrow \perp) = \top; \quad \tau(p \Leftrightarrow \top) = \perp; \quad \tau(p \Leftrightarrow \perp) = \perp.$$

